

Академію витончених мистецтв, Церкву Святого Георгія. Стамбул – це мрія Розелли, це місто, куди вона хоче повернутися. «Я лише мрію про повернення туди. Але це вже неможливо... На жаль, стан мого здоров'я більше не дозволяє подорожувати. Та якщо ви запитаете, як давно я приїхала сюди зі Стамбула, то я скажу, що відтоді промайнуло рівно шістьдесят років. Увесь цей час я тільки й живу мріями про це місто» [2, 13].

Як бачимо, автор, використовуючи власні назви, зумів сформувати в романі «Молитви лишаються незмінними» влучний, експресивний ономастичний простір, який є способом розкриття жіночих образів та відображення мовної картини світу письменника.

Література:

1. Борбенчук І. М., Корнева З. М. Образ Стамбула у романі Туни Кіремітчі «Молитви лишаються незмінними». XXIV Сходознавчі читання А. Кримського: *Збірник матеріалів, Київ, 21 грудня 2021 р.*, К.: ВД «Гельветика», 2021. С. 268–270.

2. Кіремітчі Т. Молитви лишаються незмінними. Запоріжжя: АЛЕМАК, 2016. 182 с.

УДК 821.581-1.09«11»

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-283-1-60>

Дащенко Г. В.

ORCID: 0000-0003-3432-3679

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри порівняльної філології східних та англомовних країн

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

м. Дніпро, Україна

Русакова К. О.

ORCID: 0000-0002-9881-9035

студентка II курсу магістратури

кафедри порівняльної філології східних та англомовних країн

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

м. Дніпро, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ БІОГРАФІЇ ЧЖУ ШУЧЖЕНЬ: ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОГЛЯДІВ КИТАЙСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ

Ключові слова: Чжу Шучжень, середньовічна поезія, реконструкція, біографія.

Китайська середньовічна поетеса Чжу Шучжень (朱淑真, 1135? – 1180?) чи не найбільш легендарна особистість в історії давньої жіночої літератури. З часів династій Сун (宋朝, 960–1279) не зберіглося офіційних документів, які б підтверджували її біографічні дані, а записи творів були частково відновлені лише після її смерті. Проте така ситуація не применшує важливості постаті Чжу Шучжень у середньовічній літературі, а навпаки, зацікавлює китайських науковців досліджувати різні аспекти її творчості та не обмежує у висловленні власних думок на основі поетичних текстів, які Вей Чжунгун (魏仲恭) помістив у збірку «Вірші, що ранять душу» («斷腸集», 1182 р.) [2]. В ній уміщено 370 творів, більшість з яких написані у жанрі *ши*, і лише близько 30 – у жанрі *ци*.

Вважається, що реконструкцію біографічних даних розпочав саме Вей Чжунгун у передмові до цієї збірки [2]. Пізніше ця інформація стала основою для подальших досліджень. Серед найбільш відомих літературознавців ХХ – ХХІ століть, які вивчали твори Чжу Шучжень з метою верифікації її біографічних даних, відомі роботи Юе Мяо (繆鉞), Є Цзяїн (葉嘉瑩), Хуана Яньлі (黃嫣梨), Чжуна Гобеня (鍾國本). Сучасні дослідники наводять три аргументи на користь того, що поетеса жила протягом Південної Сун, а народилася приблизно тоді, коли столиця була перенесена з Бяньцзіня (汴京) до Ліньяня (臨安) [3]. По-перше, у поезії Чжу Шучжень зустрічаються алюзії⁸ на твори північносунського поета Су Ши (蘇軾, 1037–1101), тож, беззаперечно, вона жила пізніше, якщо вже була знайома з його творчістю [2]. По-друге, дослідники доводять приналежність Чжу Шучжень до Південної Сун відсутністю творів про болісність втрат, ненависть до ворогів, смуток падіння столиці та ідеї боротьби [1], які б не минули її творчості, якби вона жила на рубежі династій. По-третє, деякі рядки з її творів⁹, де згадуються водоймища, стають аргументами на користь того, що поетеса жила поблизу столиці Південної Сун [4].

Окрім цього, науковці намагаються визначити деякі особливості родини поетеси, щоб віднайти причину знищення її творів. Сучасні дослідники вважають помилковим твердження мінського літературознавця Фена Менлуна (馮夢龍, 1574–1646) проте те, що Чжу Шучжень рано втратила батьків [5], через те, що в її поетичній спадщині є твори, які

⁸ Наприклад, *ши* поетеси під назвою «Взимку, де мей біля вікна, пишу» («冬日梅窗書事») містить рядок «Не схожі на квіти груші, [що] проникають у сни поступово» («不似梨花入夢頻»), що є алюзією на *ци* Су Ши на мелодію «Місяць над Сіцзяном» («西江月») [2].

⁹ Наприклад, «Водоплавні птахи відпочивають у тумані, вночі не кричать, вітер доносить звук палацової клепсидри до берега озера» («水鳥棲煙夜不喧，風傳宮漏到湖邊») з *ши* «Вночі залишаюся біля зеленої альтанки» («夜留依綠亭»).

було присвячено саме батькам ¹⁰. Через те, що у цих поезіях наявна «туга за батьками» («思親») [6], науковці вважають, що батьки поетеси були живі у період її дорослого життя, й вона могла не тільки з ними листуватися, а й час від часу відвідувати.

Також зараз спростовується традиційна думка ¹¹, що батьки Чжу Шучжень були неосвіченими, а сама вона була з бідної родини [1]. В якості підтвердження того, що батько поетеси був освіченою людиною, сучасні дослідники наводять рядки з двох її *шуні* «Відправляю батькам» («寄大人») та «Відповідаю, використовуючи риму [іншого поета]» («和前韻見寄»), де вона згадує, що він вмів грати на *цін* та обговорювати літературні тексти.

Заможність родини Чжу Шучжень також доводиться посиланням на низку її *шуні* ¹², з яких можна дізнатися, що її родина мала «східний сад» («東園»), «західний сад» («西園») та «павільйон біля води» («水閣») [2].

Неабияке місце у дослідженні поетичної спадщини поетеси з метою реконструкції біографічних даних займає аналіз творів, які відображують стосунки поетеси та її чоловіка. Погляди вчених XVI–XVII століть та сучасних літературознавців стосовно статусу чоловіка Чжу Шучжень суттєво відрізняються. Фен Менлун та Тянь Жучен вважали, що вона була одружена із селянином, натомість аналіз поетичних творів ¹³ показує, що її чоловік був чиновником [7].

Відомо, що Чжу Шучжень була не задоволена чоловіком, не вважала шлюб вдалим, не відчувала духовної близькості у стосунках. Традиційним прикладом цього є рядки «Чайки та чаплі, [мов] качки-мандаринки знаходяться в одному ставку, треба нагадати, що крила не відповідні» («鷗鷺鴛鴦作一池，須知羽翼不相宜») з її *шуні* «Почуття туги» («愁懷») [4]. Порівнюючи себе та чоловіка з птахами, які у природньому середовищі не живуть разом, поетеса пояснює помилку долі, яка звела її з абсолютно чужою по духу людиною. На основі літературних творів науковці наводять три гіпотези, чому саме Чжу Шучжень не могла знайти

¹⁰ Наприклад, «Відправляю батькам» («寄大人»), «Навесні пишу про свої почуття» («春日書懷»), «У свято Ханьши висловлюю почуття» («寒食詠懷») та «Човник, що вирушає у далекий шлях» («舟行即事»).

¹¹ Наприклад, Тянь Жучен (田汝成, 1503–1557) у «Хроніці подорожей озером Сіху» («西湖游览志余») вказує, що її «батько й мати [були] необізнані» («父母不識»).

¹² Наприклад, «Пізньою весною зустрічаємося у східному садку» («晚春會東園»), «Весняна прогулянка у західному садку» («春遊西園») та «Літня прогулянка у павільйоні біля води» («夏日游水閣»).

¹³ В якості прикладу того, що чоловік поетеси займав певну керівну посаду в тогочасному суспільстві [7], можна навести рядок з її *шуні* «Навесні пишу про свої почуття» («春日書懷»): «Дучи за чиновником на схід та захід, не вільна, рідний полог за тисячу *лі*, сльози довго ллю» («從宦東西不自由，親幃千里淚長流»).

спільної мови з чоловіком: вона була одружена з жадібною людиною, а це суперечило її поглядам; чоловік не вмів складати поетичні твори у жанрах *ши* та *ци*; вона була закохана в іншого ще до заміжжя [2]. Факти відсутності поетичного таланту чоловіка та позашлюбного кохання сучасні літературознавці також знаходять в її поезіях, що ілюструють самотність поетеси, неможливість розділити з кимось радість творчості¹⁴, або вказують на її стосунки з іншим чоловіком¹⁵ [2].

За відсутністю будь-яких задокументованих даних, дослідники припускають, що Чжу Шучжень вчинила самогубство, втопившись, оскільки чоловік та рідні дізналися про її позашлюбні зв'язки. Більшість науковців приходять до висновку, що після смерті дівчини батьки спалили її твори, аби не залишилося жодної згадки про доньку, що згнаньбила родину, порушивши шлюбний канон [3].

Отже, підхід до вивчення творчості Чжу Шучжень, метою якого є реконструкція біографічних даних, є важливим. Під час прочитання творів та порівняння їх змісту з думками китайських дослідників різних часів можна знайти пояснення щодо використання певних висловів, назв, створення певних образів, картин. Окрім цього, це допомагає змодельовати образ поетеси не тільки як типової середньовічної жінки, яка була обмежена життєвими обставинами, мала підкорятися чоловікові, дотримуватися суворих правил поведінки у суспільстві, а й жінки-поетеси, яка по-особливому зображувала навколишнє середовище, мала власні почуття й переживання. Звісно, що створити життєпис Чжу Шучжень з урахуванням найдрібніших подробиць неможливо, адже пройшло забагато часу, але сконструювати її літературний портрет цілком реально.

Література:

1. 黃嫣梨。朱淑真事迹索隱。文史哲。1992。第6期。第23–30頁。
2. 繆鉞。論朱淑真生活年代及其《斷腸詞》。1991。第3期。第59–66頁。

¹⁴ Наприклад, рядки «З ким разом усувати зайве, залишати головне та входити в нові *ши*» («共誰裁剪入新詩») та «З ким на річці разом писати *ши*» («與誰江上共詩裁») з її твору під назвою «Човник, що вирушає у далекий шлях» («舟行即事»).

¹⁵ На тему таємного коханого були написані *ши* «На озері маленька зустріч» («湖上小集»), «Біля західного вікна квіти персика розпустилися» («窗西桃花盛開»), у яких використані такі вислови, як «поет спокійний, як відлюдник» («詩人逸似仙») та «Коханець» («劉郎»), що, на думку сучасних дослідників, підтверджує наявність позашлюбних стосунків Чжу Шучжень з іншим чоловіком [2].

3. 滕先森。朱淑真的悲剧与个性。聊城大学学报。2001。第4期。第74–76页。URL: <https://www.doc88.com/p-983350468576.html?s=rel&id=3> (最后登录: 18.03.2022)
4. 叶嘉莹。从女性主义文论看《花间》词的特质。社会科学战线。1992。第4期。
5. 叶嘉莹。唐宋词十七讲。北京，2007。502页。
6. 钟国本。论朱淑真断肠诗词的成因。聊城大学学报。2009。第2期。第46–48页。
7. 周思思。从李清照朱淑真的诗文看其婚姻价值取向。2015。URL: <https://cdmd.cnki.com.cn/Article/CDMD-10524-1016709481.html> (最后登录: 05.04.2022).

УДК 821.581(529)-311.6.09(5-12)«196»
DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-283-1-61>

Дащенко Г. В.
ORCID: 0000-0003-3432-3679
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри порівняльної філології східних та англомовних країн
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ІСТОРИЧНОГО РОМАНУ НАНЬ ГУНБО «ЛІ ЦІНЧЖАО» В КРАЇНАХ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ В 1960-Х РОКАХ

Ключові слова: Нань Гунбо, Лі Цінчжао, роман-фейлетон, біографія, критика.

Лі Цінчжао (李清照, 1084–1155?) – канонічна постать як середньовічної китайської поезії, а й усієї культурної історії Рух Сініса. Подібний статус не є продуктом міфічного «природного» розвитку, що закономірно призводить до того, що поетеса вже понад вісім століть розглядається як одна з «Чотирьох великих поетес у жанрі *ци* династії Сун» («宋代四大女詞人») та «перша талановита жінка всіх часів» («千古第一才女»). Поява і розповсюдження таких «титулів» передбачає